

מכללת אורנים

מרכז קש"ת

ממאמר לסיכום

כרמית שלו לייפר

גילי רכס

מודל הלמידה טטראדר (a tetrahedral)

בראון & ובראון

מטרת הקריאה

מטרת פעילות הלמידה, נקודת הסיום שאליה מתכוון הלומד, הקריטריון להצלחה, קריאה לשם הנאה / למידה

הטקסט

מבנה הטקסט ברמות המאקרו והמיקרו, סוגי טקסט, אפיוני הטקסט

הלומד

פעילויות למידה

רפרטואר האסטרטגיות והמיומנויות בתהליך הלמידה

אפיוני הלומד

יכולות, מגבלות, ידע קודם, סגנון למידה רמת קוגניטיבית, כשרים תפיסתיים

משפט מפתח ו/או רעיון מרכזי

המשפט המרכזי, המביע בצורה תמציתית את עיקר הרעיון שבפסקה. כדי לאתר את משפט המפתח, יש לשאול שתי שאלות מרכזיות:

1. על מי / על מה מדובר בפסקה (בעזרת שאלה זו, נאתר את נושא הפסקה)?

2. מה אומרים עליו - מהו הדבר? / מיהו האיש?

פסקה

הפסקה היא קבוצה של משפטים ערוכים בסדר הגיוני, שרעיון מרכזי אחד מלכד אותם ומשותף לכולם. רעיון זה מופיע כמשפט מפורש. שאר המשפטים מפתחים את הרעיון ותומכים בו.

בבואנו לדון בפסקה עלינו לבדוק:

מהו משפט המפתח בפסקה?

מה הקשר בין משפט המפתח לשאר משפטי הפסקה?

סוגי פסקות

את סוגי הפסקות ניתן לסווג לפי דרכי התמיכה במשפט המפתח שבהן.

פסקת הדגמה - פסקה שיש בה דוגמה, המסבירה את הרעיון המרכזי, המובע במשפט המפתח.

פסקת פירוט - פסקה שהמשפטים התומכים בה, מפרטים את הרעיון המרכזי המובע במשפט המפתח.

פסקת הסבר - פסקה בה המשפטים התומכים כוללים הסברים, התומכים ברעיון המרכזי. בפסקה מובעות עובדות.

פסקת הנמקה - פסקה בה המשפטים התומכים, מבססים את הרעיון המרכזי שבמשפט המפתח על ידי נימוק. בפסקה מובעות עמדות.

פסקת עימות - פסקה שיש בה עימות (ניגוד והשוואה) בין דעות שונות, טיפוסים שונים או בין יתרונות וחסרונות.

טכניקות של קריאה פעילה

איתותים סמנטיים

כתיבת הערות בשוליים

איתותים סמנטיים

הטקסט עצמו מאותת לנו, מדגיש בפנינו נקודות חשובות הקיימות בו. חשוב לאתר ולנצל איתותים אלה במהלך הקריאה. יש מילים הממקדות את תשומת הלב לנושאים העיקריים בפסקה .

למשל: "הנושא בו נעסוק...", " ..אולם...", "מצד אחד....", "... מצד שני..." וכדומה.

כתיבת הערות שוליים

**סימון הטקסט במהלך הקריאה.
כתיבת הערות בשולי הטקסט עוזרת
לקורא להתמקד בנושאים העיקריים
וגורמת לו להיות בטוח שהבין את
הרעיון המרכזי.**

כתיבת הערות שוליים - המשך

דרכים לכתיבת הערות שוליים:

- א. על ידי מתן כותרת לפסקה .
- ב. על ידי סיכום של הפסקה במילים שלך .
- ג. על ידי הפיכת הכותרות לשאלות וחיפוש התשובה להן בטקסט (המשפטים שעונים על הכותרות במקרים רבים מהווים את הרעיונות המרכזיים בטקסט).
- ד. על ידי בדיקת התפקיד שממלא המשפט בפסקה (או הפסקה בטקסט כולו).

מקריאה פעילה לסיכום ותמצית:

לאחר קריאה פעילה ומעמיקה שכזו, יש לחזור על החומר, ההערות, המשפטים המסומנים, ולסכם או לתמצת את הכתוב.

סיכום תוכן הטקסט הוא למעשה שכתוב של הטקסט במילים של הקורא. סיכום מהווה בערך 20% מהטקסט והוא כולל את כל הרעיונות החשובים ואת הקשרים ביניהם.

סיכום ותמצית

חשיבות:

- א. טיפוח ההבחנה בין עיקר לטפל.
- ב. יכולת מעקב הגיוני אחר הרצף הכתוב.
- ג. טיפוח היכולת לתרגם את הכתוב מלשון התכנים ללשון הקורא.
- ד. פיתוח יכולת הכללה של אירועים, פרטים ורעיונות.
- ה. סיוע בארגון המחשבות אודות החומר הנלמד / הטקסט הנתון ועיבודו.
- ו. סיוע בזכירת הטקסט.
- ז. עזרה ללימוד לקראת בחינה.

שיטות לכיווץ חומר

תמצית

1. כיווץ החומר על פי הסדר הקיים במאמר על פי פסקות.
2. איתור רעיון מרכזי בפסקה.
3. חיבור הרעיונות המרכזיים בשילוב מילות קישור.
4. שימוש בשפת המאמר – אפשרית.

סיכום

1. כיווץ החומר על פי סדר הגיוני.
2. הפקת המסר והמסקנה המרכזיים במאמר.
3. כתיבת פתיחה וסיום ועריכת העיקר.
4. יש צורך להשתמש בשפת הכותב ולא בשפת המאמר.

מה כולל הסיכום?

פתיח

חלק זה כולל את:

1. שם המאמר
2. כותב המאמר
3. הנושא הכללי

לדוגמה: הטקסט או המאמר " _____ " שנכתב על ידי

_____ בתאריך _____ דן/עוסק ב

_____ .

או כותב הטקסט _____ המתייחס למאמר שכותרתו

_____ דן/עוסק ב _____

גוף הסיכום

חלק זה כולל:

1. פועל המבהיר את תכליתו של הטקסט המקורי, כגון: קובע, מציג, טוען, מתאר, מוכיח, מעלה, משווה, מוסר אינפורמציה.

2. התייחסות לרעיון המרכזי המציג את עיקר תוכנו של הקטע.

הכותב מבקר את התפיסה של _____ בדבר _____
לדעתו, _____
בנוסף, _____
יתר על כן, _____

משפט הסיכום

חלק זה כולל את מטרתו של כותב הטקסט. הביטוי המלווה הוא: "הוא סבור"
לכן הוא סבור שאין

_____
_____

מספר כללים לכתובת סיכום ו/או תמצית:

- **תמצית אמורה להיות תקציר של הטקסט ולכלול את ההדגשים המופיעים בו ואת ההנחות המרכזיות התומכות בהדגשים האלו.**
- **תמצית צריכה להיכתב במשפטים פשוטים וברורים הערוכים בצורה רצופה והגיונית.**
- **בתמצית יש להשתמש בשמות ובמושגים כפי שהם מופיעים בטקסט.**
- **לא מומלץ להעתיק משפטים שלמים מהטקסט אלא לכתוב את התמצית במילים שלך.**
- **איחוד רשימות: נתינת שם למספר מילים או לרשימה של פריטים, הכללה.**

- **התעלמות ממידע לא הכרחי:** התמצית צריכה להיות קצרה ולכן יש להתעלם מחזרות. בנוסף, לעיתים גם מידע שמופיע רק פעם אחת אינו חשוב או ידוע ולכן את להכליל אותו.

- **איחוד פסקאות:** פסקאות לעיתים קרובות מתייחסות אחת לשנייה. לעתים פסקה אחת מסבירה אחרת או מרחיבה אותה. לעיתים אחת חשובה יותר וכו'. יש לאחד פסקאות, לכלול את החשובות ולהתעלם מהלא חשובות.

- **שימוש במשפטי מפתח:** לעיתים קרובות מופיע משפט המבטא את הרעיון המרכזי של הפסקה, דהיינו, משפט המפתח. ניתן להשתמש במשפט זה כחלק מתמצית.

על מנת לכתוב סיכום טוב, יש:

- 1. להבין היטב את הטקסט.**
- 2. לדעת להבחין בין עיקר וטפל.**
- 3. לעשות הכללה של פרטים ורעיונות.**
- 4. להיות נאמן למקור ; לא להוסיף דברים שאינם קיימים בטקסט.**
- 5. לכתוב בלשון בהירה, קצרה ומדויקת.**

מיפוי סמנטי

**אחת האסטרטגיות המסייעות ללומד בארגון החומר
וזכירתו הנה אסטרטגיית מיפוי הטקסט, או
אסטרטגיית המיפוי הסמנטי, שהשימוש בה בעשור
האחרון התרחב מאוד.**

**מיפוי סמנטי הוא ביטוי חזותי של רעיונות מילוליים.
המצג הגרפי מבטא סינתזה של רעיונות מורכבים
המופיעים בטקסט (מליץ ומליץ, 1993).**

סוגי מיפויים

מפת העכביש

טבלה משווה

פתרון בעיות

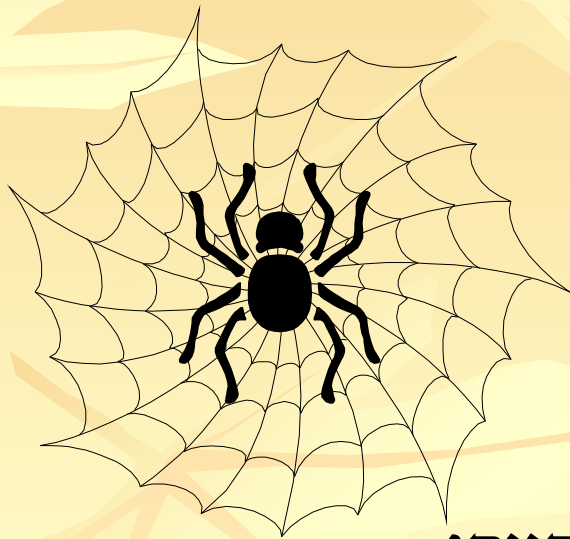
עץ הקשר

מעגל

מפת העכביש:

סוגי מיפויים

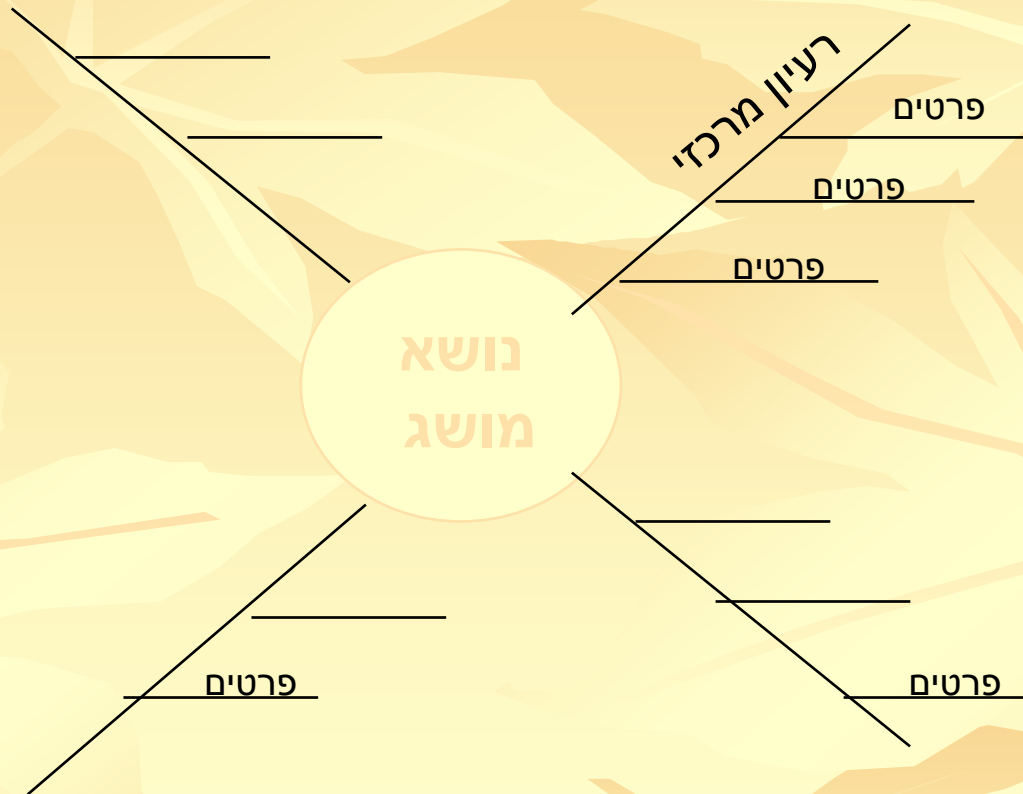
נוצד לתיאר רעיון מכללי, כגון: אלור איאורפי, תיאור תהליך, מושג, תפיסה או אישה בעלת עקרונות יסודיות המתורכמות לפרטים.

התיאור הגראפי ילווה בשאלות הבאות:

1. מהו הרעיון המרכזי?
2. מהן התכונות?
3. מהם התפקידים והמטרות?
4. מהם חלקי המושג?
5. מהם הפרטים הקשורים לרעיון מרכזי מסוים?
6. מהם היחסים בין החלקים השונים וכיצד הם משלימים או נוגדים זה את זה?

מפת העכביש:

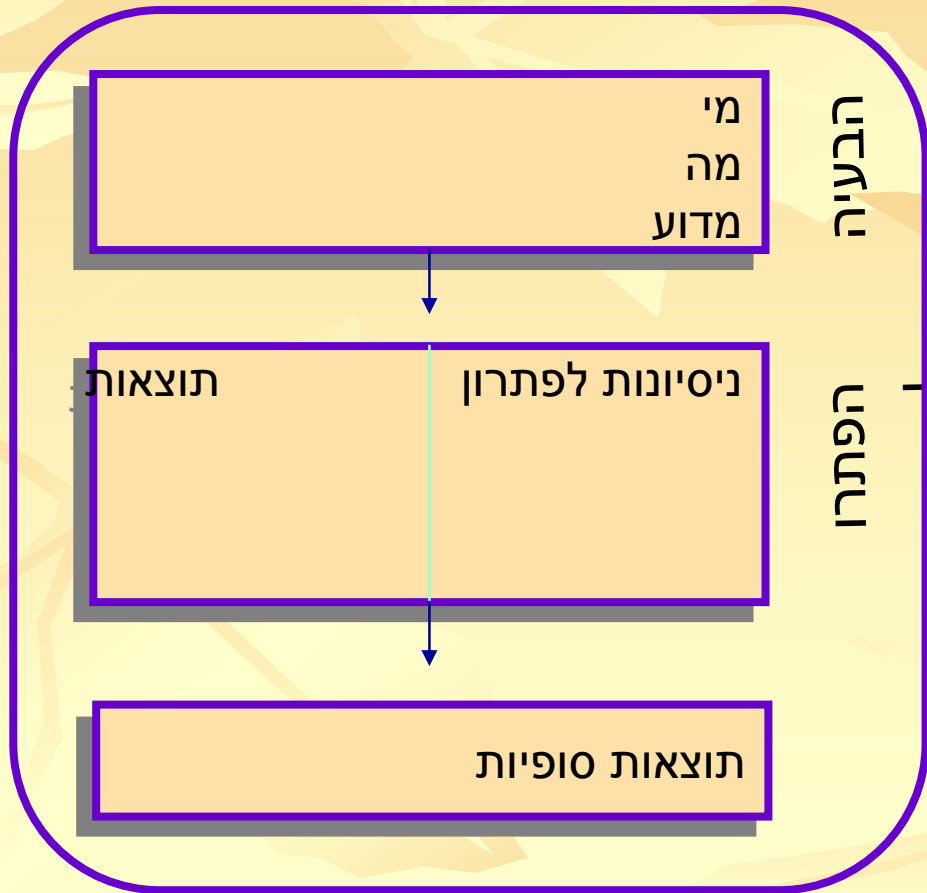

פתרון בעיות

תארך לה אתאיס אהצאת בעיות, הצאת פתרון והתוצאות.

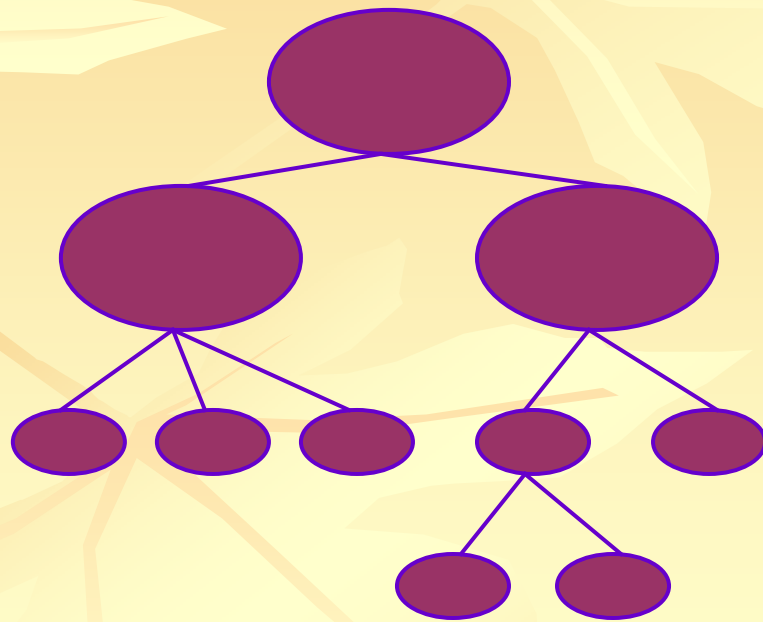
שאלות המפתח לקביעת המסגרת:

1. מהי הבעיה?
2. למי הבעיה?
3. מדוע זאת בעיה?
4. מה היו הניסיונות שנעשו כדי לפתור את הבעיה?
5. האם הניסיונות הצליחו?

עץ הקשר

שרטוט זה יציג ביותר לתיאור מידע סימתי, היררכי, תהליכי אנפויים, כאשר הליך אחד הוא תולדה של קודמו.

שאלות המפתח:

1. מהן הקטגוריות הראשיות?
2. מהן תת הקטגוריות?
3. כיצד הקטגוריות מתייחסות זו לזו?
4. מהי הזיקה בין הקטגוריות?
5. כמה שלבים או שכבות ישנם?

מעגל

תרכיב לה מאפשר לראות בצורה גרפית כיצד הקשר בין סדרה של אירועים יוצר תופעה מסויימת שוב ושוב.

שאלות המפתח הן:

1. מהם האירועים החשובים ביותר במעגל זה?
2. כיצד האירועים קשורים או מתייחסים זה לזה?
3. כיצד האירועים מחזקים את עצמם שוב ושוב?

